

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV TØNSBERG KOMMUNE

Hva skjer med pengene i Tønsberg?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Tønsbergs økonomi fant. Og Tønsberg har en dramatisk historie: en kommune som gikk på en kraftig økonomisk smell i 2024, men som klarte å snu underskudd til overskudd på bare ett år.

–235 mill.

så stort var underskuddet i 2024 etter at skatteinntektene sviktet med nesten 169 millioner. Kommunen måtte tømme 240 mill. av sparekontoen

+44 mill.

men allerede i 2025 var underskuddet snudd til overskudd — uten å bruke av sparepengene. «Vi har holdt igjen på alt», sa kommunedirektøren

286 mill.

så mye skal kommunen spare inn i årene 2025–2028 i programmet «Sunn kommuneøkonomi». De største kuttene gjenstår

Tenk på kommunen som en husholdning: I 2024 fikk familien Tønsberg plutselig mye mindre lønn enn ventet — nesten 169 000 kroner mindre i vår skala. De måtte tømme nesten hele sparekontoen for å få endene til å møtes. Året etter strammet de inn overalt: spiste billigere, kuttet abonnementer, og holdt igjen på alt. Resultatet ble at de faktisk fikk litt til overs igjen — uten å røre det som var igjen på sparekontoen. Men i motsetning til mange andre kommuner har ikke denne familien noen rik arv eller aksjefond å falle tilbake på. Sparepengene må tjenes inn ved å holde igjen — hvert eneste år.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, kommunens egne rapporter, kommunerevisjonens rapporter og lokalpresse). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Tønsberg bruker nå mindre enn forventet på det meste — og eldreomsorgen er strammet hardt

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Tønsbergs faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet for 2025:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Administrasjon («byråkratiet»)	158 mill. mindre	Slank administrasjon — potensialet lå i tjenestene, ikke her
Grunnskole	66 mill. mindre	Drives nøkternt — men karakterene holder seg gode
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	23 mill. mindre	Under forventet
Barnevern	21 mill. mindre	Klart under forventet (var nesten på nivå året før)
Eldreomsorg og hjemmetjenester	omtrent på forventet	Lå 66 mill. over forventet i 2024 — nå strammet ned. Les neste side
Barnehage	omtrent på forventet	Lå litt under året før, nå på nivå
Sosialhjelp m.m.	10 mill. mer	Det ene området som gikk fra under til over forventet

Det viktigste: For bare ett år siden brukte Tønsberg *mye mer* enn forventet på eldreomsorg — rundt 66 millioner over. I 2025 er det tallet borte: eldreomsorgen er strammet ned til omtrent det befolkningen tilsier. Det er den enkeltendringen som monner mest, og som forklarer mye av hvordan kommunen snudde økonomien. Hva som ligger bak, forklarer vi på neste side.

Regnestykket viser altså at Tønsberg på ett år gikk fra å bruke mye over forventet på eldreomsorg, til å drive **nøkternt på nesten alt**. Den slanke administrasjonen viser at innsparingene ikke ligger i «byråkratiet», men i de tunge tjenestene. Det eneste området som trekker andre veien er sosialhjelp, som gikk fra litt under til litt over forventet.

Slik snudde Tønsberg eldreomsorgen — og hva er prisen?

Den store endringen i Tønsbergs økonomi handler om eldreomsorgen. I 2024 brukte kommunen rundt 66 millioner kroner *mer* enn det befolkningen skulle tilsi. I 2025 er det tallet nede på null — eldreomsorgen koster nå omtrent det forventede. Det skjedde ikke av seg selv. Det var et resultat av bevisste, til dels harde valg:

- **Færre sykehjemsplasser.** Kommunen vedtok å redusere med rundt 17 sykehjemsplasser. Det sparte penger, men betyr også at det skal mer til for å få plass.
- **Høyere terskel for heldøgns plass.** Det er blitt vanskeligere å få plass med pleie hele døgnet. Kommunen styrer nå bevisst hvor mange som skal få et slikt tilbud (mellom 14 og 18 prosent av de eldste).
- **Færre nattevakter og flate kutt** i de ulike avdelingene — til sammen rundt 20 millioner kroner på dette området alene i 2025.

Kort sagt: Eldreomsorgen i Tønsberg ble «effektivisert ned» til det nivået befolkningen tilsier. Det er ikke det samme som at tjenesten er blitt dårlig — kommunerevisjonen mente sykehjemmene «i stor grad» ga forsvarlige tjenester. Men det betyr at lufta er sluppet ut av ballongen: det er lite mer å hente uten at det begynner å merkes.

Et varsko fra kommunerevisjonen: Da revisjonen (VETAKS) gransket sykehjemmene i 2024, fant de at tjenestene «i stor grad» var forsvarlige — men pekte på svakheter ved blant annet tilgang på frisk luft, fysioterapi og oppfølging ved livets slutt. Og noe viktig: **sykefraværet på sykehjemmene var minst 11 prosent i 2023** — langt høyere enn snittet i kommunen (7,6 %). Mange ansatte er altså borte fra de pleietunge stedene som nå strammes inn. Revisjonen advarer rett ut: strammere økonomi og mangel på fagfolk kan etter hvert *gå ut over kvaliteten*. Det er den åpenbare sårbarheten i hele snuoperasjonen.

Eldreomsorgen er altså ikke et tegn på sløsing som ble ryddet bort — det var en reell innstramming som virket på budsjettet, men som har en menneskelig side. Spørsmålet kommunen må stille seg er hvor grensen går: når blir innsparing til at de eldste og de ansatte merker det for godt?

Snudd på ett år — men uten noe sikkerhetsnett

7,7 %

sparekontoen
(«disposisjonsfondet») målt mot
årsinntekten — rundt 470
millioner kroner

0 kr

i «arvefond» eller aksjefond.
Tønsberg har verken
eiendomsskatt eller fondsformue
å falle tilbake på

88 %

kommunens lån tilsvarer nesten
en hel årsinntekt — og det er
fortsatt behov for å bygge

Her er den ærlige historien. Tønsberg klarte en imponerende snuoperasjon. Men kommunen står mer alene enn mange andre.

Ingen rik arv å falle tilbake på

Noen kommuner har et stort «arvefond» fra salg av kraftaksjer, eller henter inn eiendomsskatt hvert år. Det får økonomien til å se tryggere ut, og gir et sikkerhetsnett når et dårlig år rammer.

Tønsberg har ingen av delene. Sparekontoen på rundt 470 millioner er bygd opp på den harde måten — ved å holde igjen på driften. Det betyr at hvis et nytt dårlig år kommer, finnes det ikke noe fond å hente avkastning fra. Da må kommunen kutte enda mer i tjenestene. Og de tunge tjenestene er allerede strammet til.

Høy gjeld og kutt som trappes opp

Samtidig har Tønsberg tatt opp store lån for å bygge — gjelden tilsvarer nesten en hel årsinntekt, og det er fortsatt behov for å investere. Innsparingsprogrammet «Sunn kommuneøkonomi» trappes opp år for år: rundt 106 millioner i 2025, men hele 286 millioner når det er ferdig i 2028.

Det betyr at de største kuttene ennå ikke er tatt. Når eldreomsorgen alt er strammet ned og skolen drives nøkternt, blir spørsmålet hvor de neste pengene skal hentes fra.

Den uutnyttede muligheten: Tønsberg har bevisst valgt å *ikke* ha eiendomsskatt. Sju partier sto sammen om dette i budsjettet for 2026, selv om kommunen har utredet både eiendomsskatt og salg av eiendom. Det betyr at en stor mulig inntektskilde ligger ubrukt, samtidig som kommunen kutter i tjenester. Å innføre eiendomsskatt er et helt legitimt politisk valg — og å la være er det også. Men det er et reelt valg: kommunen kunne hentet inn betydelige beløp her i stedet for å kutte mer. Spørsmålet er politisk omstridt, og det bør tas med åpne øyne.

Det ærlige bildet er altså verken «Tønsberg er reddet» eller «Tønsberg er i krise». Det er en kommune som klarte en imponerende snuoperasjon på ett år, men som står uten sikkerhetsnett: ingen arvefond, ingen eiendomsskatt, høy gjeld — og de største innsparingene fortsatt foran seg.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2024 var dette dypt i **minus** (rundt -3,8 %) på grunn av skattesvikten. I 2025 var det snudd til **pluss** 0,9 % — et lite, men viktig overskudd som viser at innstrammingen virket.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Tønsberg: 7,7 % (rundt 470 millioner). Det er bygd opp ved å holde igjen på driften, ikke fra noen arv eller noe fond.

Skattesvikt

Når kommunen får inn mindre i skatt enn den hadde regnet med. I 2024 sviktet skatteinntektene i Tønsberg med nesten 169 millioner kroner — hovedårsaken til kriseåret og hele snuoperasjonen som fulgte.

«Sunn kommuneøkonomi»

Navnet på kommunens innsparingsprogram. Til sammen skal det spares 286 millioner kroner i årene 2025–2028, med opptrapping år for år. De største kuttene kommer mot slutten av perioden.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Tønsberg rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at eldreomsorgen gikk fra over til på forventet nivå.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Tønsbergs gjeld tilsvarer rundt 88 % av en hel årsinntekt — og kommunen har fortsatt behov for å bygge og investere.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. Mange norske kommuner har den. Tønsberg har bevisst valgt å la være — en mulig inntekt som ligger ubrukt mens tjenestene kuttet.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Tønsbergs egne årsrapporter og budsjetter, kommunerevisjonens (VETAKS) rapporter og lokalpresse. Noen tall er rekonstruert fra kommunens nyhetssaker og lokalpresse fordi enkelte dokumenter ikke kunne leses maskinelt — den tekniske rapporten er ærlig om hvor kildene er tynne.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Og når noe ble «strammet ned», betyr det ikke at det forrige var sløsing, men at forbruket lå over det befolkningen tilsa. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva — særlig når sikkerhetsnettet er tynt.